

Nord de Mall, BDLIC iv, 239), que també deu ser la pron a Eivissa («rei n uva», PzCabr.), menorquí *rem* (AORBB III, 52) En efecte sento: «una parra borda que fa qualque gra de *řám*» a Lluç, «portadora de *řáms*» a Felanitx (1964) *Rém* en Ruiz i Pablo, *Novell Men* (IdOr I, 75), «al cel sia l'aví meu, / que feia volar m'loques, / no volia menjar *rem* / per no tirar ses pellofes», Camps Merc. (Folkl. I, 116).

Quant al ross, és veritat que hi està molt estesa la pronúncia *rim*, però també allà es tracta d'una simplificació: almenys en el Conflent no hi ha solament això, a Conat *řims*, però a l'extrem NNO., a Jújols,¹ se sentia de dues maneres, *řims* amb una *r* oberta, però també vaig sentir-hi *řéms* amb timbre clar de *e* (1960, 1959) Els detalls, en els dialectes occidentals, no fan més que subratllar la indicada línia general: *řáim* Vilamarxant, Mislata; també en el nostre NO. hi ha *řáim* amb accent a la *i* i hiatus mantingut, a l'Alt Pallars (Farrera, Tavascan), amb algun cas escadusser d'influència del prefix *re-* (*řeim* Àreu).

Per detallar en l'aspecte semàntic, no oblidem que és un cas complex, i que ja ho precisem força bé els *DFa.*, *DAG.*, *AlcM*, junt amb el meu resum inicial, i més si hi afegim el que ja es desprèn, sense més explicacions, de les cites que he donat. L'ambivalència relativa, pel que fa a *raim* 'gotim' i 'gra de raim' no l'ha eliminada del tot la llengua, car aqueixa segona acceptió del mot simple, que ha estat sempre possible, i ha tendit a tornar-se més general, però sense eliminar el contingut llatí de *RACEMUS* en oposició constant a *uva*, que mantingut a la llengua llatina (així com no ha desaparegut del tot en altres llengües romàniques l'ambivalència romànica (fr etc)) tampoc el català no l'ha eliminada mai ni enlloc del territori.

Bé es podria dir que com més al Nord es va, més s'elimina (ajudant-hi un ús de *gotim*, amb més força tellúrica), i com més al Sud *raim* més tenaçment ha mantingut el seu radí semàntic més estricte Fins en l'ús modern, si bé *CROs* (1764) no pensa més que en «*raim*: porción de uvas o *granos* que produce la vid, presas a --- un tallo que pende del sarmiento», distingint del *pomell* «racimo» usat quan és de *prunes*, *peres*, *cireres* (p. 198), frases recollides de viva veu en terra val. mostren que hi existeix més o menys l'ambivalència «la planta vella del *raim*» referint-se a la vinya europea vulnerable a la filloxera, Vilamarxant, «és un camp que hi tenia trull pa fer *raim*» diu encara a Mislata un èmul lingüístic de StVicentF (1962).

En el sentit semàntic oposat, tampoc en el Nord no està eliminat el maneig de *raim* aplicant-ho al sentit de 'fr. *grappe*': preguntant a Àreu «com ne dieu de ---» (crec que no vaig usar gaire el mot *gotim*, car ho vaig descriure, però també m'hi vaig ajudar dient-lo) la resposta decidida fou *un řeim*; en canvi als pobles, tan veïns, de Tavascan i Farrera la resposta no fou igual, sinó més complexa a tots dos: en aquell, *un peřžó de řáim* (sing.); en aquest: un *kařáz de řáims* (i després parlava de *grá de řáim*). En una qüestió ja força coneguda pel que fa al cat. central, interessava detallar sobretot la posició dels extrems septentrio-

nals, pall. i rossellonès, igual que la del valencià

Pel que fa al rossellonès, és de notar que a Conat també usaven el mot *řims* aplicant-ho a apinyaments fructífers corimboides d'altres plantes (d'*ezbárzes* o esbarzers de móres), a Jújols, entre altres coses, em contaren tota una història que recorda la de Lull (fins a quin punt no ho sabem sense precipitar la malícia) «aquella capella [ensenyant-me de lluny un oratori rústic] ve d'una penitència que varen donar per la mort d'un home que venia allà a robar *řims*» (algú o alguna cosa ens tallà la paraula, i no sé detalls) En un mot, també en domini rossellonès ens conegut *raim* amb sentit de 'gotim', i tanmateix la tendència és a usar-lo sobretot quan es parla dels grans

Combinacions de mots, més aptes com a candidats a l'interès botànic que al lingüístic, em limito a dues, a la manera dels tan coneguts *raim de guneu* etc *Raim de pardalet* és el nom que donen a una herba silvestre semblant al *crespinell*, a la Vall d'Uixó (1961), a Olocau de Carraixet (1962), tal com en altres bandes anomenen *raim de llop* una varietat (no sé si mateixa espècie). *Raimets* són una altra herba valenciana, ben diferent d'aquella, que no puc precisar (Tàrbena, 1963).

No tan diferent, però, del *raim* o *raimet de pastor* ben vistent en aquelles aspres serres (crec una labiada, en tot cas me'n parlaren, junt amb el *toméjo* i la *segoláda*, a Xaraco, 1962). L'alcoià Josep Sanç i Moya (1949) fou autor d'un gentil recull de narracions, *Raimet de pastor*, que no per no-res anomenà així, essent d'una forta i sana sabor rústica; *řaiméd de pastór*, en tot cas, és com me'n digueren pels boscats turons de Barxeta, mentre que a Castelló de la Ribera, com a Xaraco i a Sumacàrcer no hi usaven el diminutiu sinó *řáim de pastór*, i a l'últim poble m'explicaven com el confitaven posant-lo en sa(l)morra (1962); altrament no sé si l'amic de Castelló Ri. enava segur amb el nom: parlava d'una herbeta que es fa en terra aigualosa (marjal?, sèquies?).

Sobre varietats del raim de vinya es poden extreure, o deduir per comparació, algunes útils indicacions, dels treballs del botànic E. Boutelou referents a Cast. la Nova («Descripción y nombre de las dif. especies de uva que se cultivan en los viñedos de Ocaña»; algun altre en el *Semanario de Agr. y Artes*): aquell sol en cita per nom 15 menes; cf. Caro Baroja (*Pueblos de España*, 388, XVIII, Md 1805, 298-398).

Ens interessa molt de saber que *RACEMUS* ha viscut en totes les principals llengües romàniques d'Occident; per més que el port. mod l'ha substituït sobretot per *cacho*, de *racimo* portuguès no és de testimoni anterior als sermons de Vieira, c. 1675, i la seva -c- conservada el fa suspecte de manlleu castellà o influència llatina; mentre que en castellà, no sols es documenta des del S. XIII, sinó que la -z- del cast. ant. *razimo* en comprova el caràcter hereditari, i per més que l'italià l'hagi substituït per l'antic diminutiu *racimolo*.

I un interès particular ens té de saber que també va existir en mossàrab, i amb l'evolució autòctona allà,